

Epilog

Ur dimman steg en skugga, stor och fruktansvärd. Ett ögonblick stod den stilla, tycktes betrakta honom, innan den stegrade sig, skriande och rörde sig förbi, ryttarlös och nedstänkt av lera och blod.

Andetagen brände, armar och ben kändes som klumpar av metall. Zoltan försökte resa sig, men orkade inte. De enda ljud som hördes var enstaka fågelskrin och hästar. Inga människors stön eller gråt, inga skrik eller böner. Han andades tungt och vred sig, trövade över kroppen, letade sår. Allt var kladdigt och klibbigt. Allt smärtade. Långsamt, likt ett animerat lik, ställde han sig på alla fyra. Försökte spy, men munnen var för torr och allt han haft i sig hade redan kommit ur honom. Piss, skit, spya, tårar. Han visste inte när under striden han skitit på sig, men visste att han gjort det.

Från alla fyra kom han upp på knä, med armarna hängande. Om någon fiende skulle komma ut ur dimman nu... om något annat än en herrelös häst skulle träda

fram, skulle han inte orka göra något. Bara andas och vänta på döden. Allt snurrade och dunkade och smärtade. Döden var bättre än tröttheten. Zoltan blundade för att få yrseln att försvinna. Andades och blundade och bad till gud.

”Gud...”

Tanken på gud, fick honom att öppna ögonen igen. Se på slagfältet, de döda, trasiga kropparna halvt nedsjunkna i lera, i pölar av blod. Han snyftade till, utmattat och tårlöst. Tog spjörn mot de kladdiga kropparna runtomkring, grävde i såren, halkade i lera och blod, och stönade högt då han reste sig.

Dimman var som rök. Trög och tjock. Ibland öppnade den sig och blottade slagfältets mardrömmar. Fåglar som hackade i ansikten, drog i kött och ögon.

Benen rörde sig. Han stapplade, snubblade, föll. Men var gång tog han sig upp igen. Som om kroppen bestämt sig för att leva, även om han själv inte ville.

Tankarna var likt dimman, flytande och tröga. I virrvarret fanns bilden av hans bror och vännerna. Hur de stått enade, sida vid sida, med sammanpressade sköldar. Likt en väldig mur hade de varit, byggd av tusentals

kroppar. Hur många fiender det varit hade han ingen aning om. Men de hade täckt horisonten.

”Gud”, stönade han, ”Gud”, viskade han och föll.

Lera och kroppar, lera och blod. Han fick det i munnen, i ögonen. Doften fanns där också... överallt. Den söta klibbiga doften av död, förruttnelse och sumpigt uppsvullet kött.

Han hostade ner i leran och kände hur något rann ut ur munnen. Blod eller spya. Sjönk samman, med ansiktet emot lervällingen.

Törsten... halsen var så torr och brännande. Han slickade sig om läpparna, slickade i en pöl. Fann att det var blött och svalt och svalkande. Struntade i vad han slickade. Drack en klunk och en till.

Medan han låg, lyssnade han... Ekande skrin av hästar, långt bort. Sårade till döden eller förtvivalde. Något hundskall och det eviga ljudet av fågelvingar då de lyfte för att söka ny mat. Världen var ett hav av lera. Ett helvete av kroppar och blod, skriande hästar och fåglar.

Åter reste han sig. Än sjukare, än tröttare. Pölen han druckit ur var en blandning av blod och vatten. Intill skymtade ruinen av ett ansikte, utan ögon, tänder eller

näsa. Inte långt därifrån rörde sig en häst i maklig takt över kropparna, och uppflugan på den satt en ryttare. De såg på varandra över havet av sargade lik. Av schabraket att döma var det en riddare, eller en man på en riddares häst.

Blickarna möttes. Men den andres var tomma, uppspärrade, galna. Hästen fortsatte sin långsamma huvudhängande gång och de försvann likt spöken, uppslukade i dimman. Zoltan sjönk åter samman.

”Vi är spöken i helvetet”, mumlade han.

Någonstans långt borta hörde han skrik.

”Döda! Döda! Döda!” om och om i det oändliga, tills det tonade bort.

***

Zoltan höll in hästen och stirrade ner i den lilla dalen. Där nere hade den stått. Den stora striden där alla han känt gått under. Bara att se fälten och människorna som rörde sig makligt mellan hus och gårdar fick honom att skälva till.

”Far?”

Han svalde och sneglade på sin son, nickade och satte åter hästen i rörelse. Hela tiden höll han blicken riktad framåt, längsmed åsen, men kunde se fälten i synens ytterkant.

Dalen var det helvete som han blivit hans upphøjelse. Av åttatusen soldater var det endast han och några som överlevt. Alla riddare, så när som på en, hade dött. Av fiender hade det funnits en handfull kvar. Men dem hade vintern tagit.

Slagfältet hade varit varmt då han vaknat, och i minnet hörde han ibland eldar knastra. Men han var inte säker... tankarna på helvetet hade fått honom att minnas saker som inte funnits. Då han svimmat hade det varit varmt, men då han vaknat var kroppen fastfrusen i blod och lera, och han hade varit tvungen att slita sig fri. Dimman hade varit borta, men en köldens rök låg över slagfältet. Den middagen skulle räcka länge för hungriga djur.

Sida vid sida av fåglarna smörjde vargar kråsen. De slank mellan liken. Ibland gav de honom ointresserade blickar. Alla var de mätta och uppsvullna. Även om Zoltan visste att de inte skulle anfälla honom, tog han ett spjut att stötta sig på, och ett svärd i andra handen.

Hela tiden tänkte han:

”Det finns ingen gud. Det finns ingen gud”, eller,
”Vad ska jag säga till mamma? Vad ska jag säga till
mamma?”

Det fanns inget minne av brodern. Ingen bild i huvudet
som berättade vart han tagit vägen eller vad som hänt.

Då han kom fri från fältet och klättrade upp för åsen,
och stirrade ner, så var allt vitt och svart. Frost och
kroppar så långt ögat nådde. Den lilla byn, utan
palissader, var översållad med döda. De fält som skulle
skördats för veckor sedan fanns inte mer. Där fanns bara
kroppar så långt han kunde se. Nu hade alla levande dött
och slagfältet var helt tyst.

Uppgivet höjde han händerna mot himmelen. En
meningslös gest som han visste att ingen såg. Ansiktet
förvreds i ett bittert leende då han tänkte på prästernas
ord innan striden. Hur de ropat:

”Gud är med oss! Gud är på vår sida! Gud vill det!”

Men han var övertygad nu. Det fanns ingen god makt
som vakade över människan. I havet av kroppar. Bland
de knuffande, stönande, skrikande kropparna hade han
insett det. Det fanns ingen gud.

”Gud!”, skrek han allt vad han kunde, ”vi har segrat!”

Ljudet av en häst fick honom att vända sig om. Över krönet, kom en slingrande orm av män ridande. En bit bort fanns ännu fler, stirrande ut över fälten. Alla vände de sina blickar emot honom. En man lösgjorde sig. Lät hästen skritta fram och stannade. Blickade ut över fälten och ner på Zoltan.

”Vem är du?”

”Jag är Zoltan. Vem är du?” Rösten lät så främmande då han talade till en annan människa.

”Jag är din kung.”

Zoltan stirrade på kungen, på hans häst, på männen bakom kungen och på den flod av soldater som strömmade upp på åsens krön.

”Ers majestät. Ni kommer försent.”

”Jag ser det”, sa kungen, ”vart finns resten av fiendearmén?”

Zoltan började skratta och pekade ut över fälten.

”Där är de allesammans. De väntar där nere.”

Kungen stirrade på Zoltan, sedan ut över fälten, blinkade och försökte räkna för sitt inre.

”Är du säker?”

Zoltan skrattade fortfarande. Skrattade och skrattade tills en av kungens riddare grep tag i honom och svor att han skulle svara på kungens fråga.

”Ja ers majestät. Hela fiendearmén är där. Vi dödade dem åt er.”

***

Det stora munkklostret tjänade som sjukstuga åt de överlevande, de som blivit skadade, de få som inte dött. Alla hade de svåra skador, utom Zoltan. Allt han fått i den stora slakten var små skärsår och blåmärken.

Han gick långsamt längs med bäddarna där männen låg. En del var arm eller benlösa. En del hade sönderhuggna ansikten, bortslitna öron eller utslagna ögon. Kungen gick vid hans sida med handen på hans axel. Vid var bädd stannade de för att kungen skulle kunna hälsa på hjältarna från slaget.

Hjältarna som tittade upp mot kungen som såg ner på dem. En del med lycka i blicken, trots såren, trots lemlästningen. En del med tomma ögon, oförstående

blickar, eller med stridens panik fortfarande lysande i ögonen.

”Hjältar allesammans”, sa kungen och log mot dem, ”Men den största av dem alla är du Zoltan. Ty vittnesmål om din tapperhet fick jag själv den dagen jag fann dig på åsen. Indränkt i våra fienders blod.”

Zoltan log mot kungen, log mot prästerna, log mot drottningen då han presenterades för henne. Han log mot den lille prinsen, då fadern berättade för honom vilken hjälte han hade framför sig. Han log mot alla, tog emot priser och belöningar. Stod på knä då kungen slog honom på axlarna med sitt svärd. Log då han reste sig som beskyddare av riket och tron.

Det var ett milt leende. Men innanför, i djupet av honom, det han aldrig blottade, där fanns skriket. Där inne fanns ångest, fasa, sorg, vrede, skräck, och de mardrömmar som ständigt var en del av honom.

Det märkliga var att i drömmarna hittade han alltid sin bror. Han och vännerna satt frusna kring en slocknad eld, med uthackade ögon. Deras munnar rörde sig, men ljudlöst. Skinnet var torkat, skrumpet och brunt som om de legat i solen för länge. Han satte sig hos sin bror, höll

Mikael Mansén

hans ögonlösa huvud i famnen, vaggade honom
nynnande som då han varit liten. Då kände han sig
välkommen, älskad, hemma. Men i de andra drömmarna.
De där han var ensam bland de döda kropparna. Där
skuggor rörde sig ut ur dimman för att hämta honom, och
där en av skuggorna var hans bror. Ur de drömmarna
vaknade han skrikande.

***

”Det var där det skedde”, sa sonen och tittade på
honom, ”där du räddade riket.”

”Ja”, sa Zoltan och nickade.

”Är du stolt far?”

”Ja, det är jag.”

”Jag förstår det”, sa sonen, ”och jag önskar mig ett
krig som ditt. Där jag får visa dig far, att jag är en son att
vara stolt över.”

Zoltan vände sig mot sin son, sträckte ut sin hand och
la den på hans axel. Deras blickar möttes. Bägge log, men
som alltid då Zoltan log nu för tiden, nådde leende aldrig
ögonen. Sista gången han känt lycka, var kvällen innan

Mikael Mansén

slaget. Kvällen då han och hans bror och deras vänner
suttit runt elden, druckit vin och skrattande berättat hur
de skulle segra.

”Jag är stolt över dig... oavsett”, sa Zoltan lågt.